

Milijon Nemcev prišlo v past v južni Rusiji

Nemška časniška agentura DNB poroča o zavezniških pripravah za napad na Rim in okolico. Nacijske kolone beže pred ameriško armado, požigajo italijanske vasi, pobijajo živino in civiliste. — Novi bombni napadi na Nemčijo in nacijska oporišča v Holandiji in Franciji. — Moskva naznanila evakuacijo nacijskih čet s Krima. Berlin priznal kritično situacijo. — Ljute bitke med Avstralci in Japonci na Novi Gvineji

Moskva, 21. okt. — Današnje poročilo pravi, da Nemci dovažajo rezerve v letalih celo iz Francije v mrzličnem naporu, da ustavijo ruske armade, ki groze z zajetjem milijona nemških vojakov na Krimu in v južni Rusiji. Ruska armada pa je napredovala nadaljnjih šest milj v širokem krogu zapadno od Dnjepu in ruske čete so še 31 milj oddaljene od železnice, katere vodi v veliko prometovno središče Krivoj rog. Po zadnjih vestih beže Nemci s Krima skozi Perekop.

London, 21. oktobra. — Uradna nemška časniška agentura DNB je citirala poročilo iz zanesljivih rimskih virov, da se zavezniški pripravljajo za napad na Rim in okolico iz zraka in z morja. Letalski transporti z zavezniškimi četami se pripravljajo za let. Da je napad blizu, dokazuje koncentracija zavezniškega letalskega brodogradnje ob južnoatlantskem obrežju Italije.

Zavezniški stan v Afriki. 21. okt. — Nemške čete beže pred ameriško armado, kateri poveljuje general Mark W. Clark, smeri nove obrambne črte, ki se oddaljena 85 milj od Rima. Poročilo trdi, da Nemci požigajo italijanske vasi in kmetije, pobijajo živino in civiliste.

Bojna linija v Italiji se je sklenila na 95 milj, ko so ameriške čete prekorčile reko Volturno in prodrele sedem milj daleč in zasedle 17 trgov in vasi. Med temi je Dragoni na južnem bregu reke.

Oddelki osme britske armade so prekorčili kanal v dolini reke Volturne in dosegli do gore Masicce na južni strani Madragone. Napor Nemcev, da ustavijo prodiranje teh oddelkov, so izjalovili. Britske in kanadske čete so zasedle Uparo, Petacchio in Casacalendo.

Feldmaršal Albert Kesserling, poveljnik nemške sile, je zagnal nove čete v boj proti britski armadi.

London, 21. okt. — Ameriške letalske trdnjave in bombniki so metali bombe na Duren, Nemčija, in nacijska letalska oporišča pri Gilze-Rijenu, Holandija, 60 milj vzhodno od Flushinga. Drugi roji bombnikov so bombardirali nemške baze v Franciji in Belgiji.

Duren je središče nemške kovinske industrije in leži 22 milj južnozapadno od Kolina. Bombe, ki so padale na to mesto, so porušile več tovarn in zanele ogromne požare. Ameriški letalci so v spopadu v zraku sestrelili enajst nemških bojnih letal.

London, 21. okt. — Vest iz Moskve omenjajo evakuacijo nemških čet s Krimskega polotoka, proti kateremu prodirajo kolone ruske armade. Vlaki odvažajo Nemce po edini progi, ki jim je še odprta.

Nemško poveljstvo je zagnalo rezerve na fronto ob krivini reke Dnjepu, toda Rusi so že okupirali pozicije na zapadni strani Krima. Sovjetske čete se zdaj vale proti Krivemu rogu, ključnemu železniškemu in rudarskemu centru. V bitki v enem sektorju fronte pri Dnje-

Senat odložil akcijo o resoluciji

Vprašanje ameriške povojne politike

Washington, D. C., 21. okt. — Senatski odsek za zunanje zadeve je odložil glasovanje o resoluciji glede ameriške sodelujočnosti pri formiranju mednarodne organizacije, ki naj bi ščitila mir po vsem svetu po končanju te vojne. Rooseveltova administracija pritisla na odsek za akcijo o resoluciji in njen argument je, da bodo imeli reprezentantji Amerike na konferenci v Moskvi večjo besedo, če odsek sprejme resolucijo.

Senator Tom Connally, načelnik senatskega odseka, je dejal, da je popolnoma uverjen, da bo resolucija odobrena po tem odseku in da bo dobila dvotretjinsko večino v senatu, ko bo dana na glasovanje.

Senatorji Burton, Ball, Hill in Hatch, avtorji resolucije, da se Amerika obveže in izreče za ustanovitve mednarodne organizacije in sodelovanje v naporih za ohranitev mira, so predlagali vključitev provizije, da Amerika rabi oboroženo silo za preprečitev agresije s strani katere koli države.

Senator Brewster, eden izmed petorice senatorjev, ki so prepoštovali 44.000 milj in obiskali vsa bojišča, na katerih se ameriške čete bore proti sovražniku, je zanikal obdolžitve, da je poročilo, ki so ga podali senatorji, zavajalno. Poročilo kritizira Veliko Britanijo in Rusijo in trdi, da skrbita za svoje interese v škodo Ameriki.

Hitler se posvetuje z voditelji

Bojazen pred polomom Nemčije

London, 21. okt. — Berlin je razkril, da je Hitler sklical sestanek vojaških in političnih voditeljev v svojem glavnem stanu in da je bil ta najvažnejši od začetka vojne. Sodi se, da je bila na sestanku diskusija o načrtih, ki naj bi preprečili polom Nemčije.

Sestanek je bil v prvi vrsti sklican, da se dvigne bojno razpoloženje, v drugi pa, da se nacijska stranka vzdrži na krmilu kljub porazom nemške oborožene sile na frontah. Konferenca je po trditvi Berlina imela dvojni značaj.

Feldmaršal Wilhelm Keitel, šef generalnega štaba, je najprej sklical konferenco poveljnikov nemških obrambnih distriktov, mornarice in letalske sile. Na tej so vodilne osebnosti nacijske stranke govorile o ideološkem in političnem značaju borbe. Pozneje, ko je bila ta konferenca zaključena, je Hitler sprejel udeležence in razpravljal z njimi o politični in vojaški situaciji.

Nemci ustrelili deset Norvežanov

Stockholm, Švedska, 21. okt. — Urad Gestapa, nacijske tajne policije, v Oslo je naznanil ustrelitev desetih Norvežanov. Obsojenji so bili v smrt in ustreljeni na obtožbo, da so bili agenti Velike Britanije in kot taki vezbali norveške rodoljube za revolto proti nemški okupacijski ali v režimu Vidkuna Quislinga, Hitlerjeve lutke.

GENERAL MIHAJLOVIČ APELIRA ZA ENOTNOST

Partizani preprečili izkrcanje nemških čet v Dalmaciji

NEMCI OKUPIRALI SUŠAK IN OGULIN

Kairo, Egipt, 21. okt. — General Draža Mihajlovič, poveljnik četniške armade, je apeliral na jugoslovanske grupe za enotnost v borbi proti obsovaženemu osvovjevalcu, kar se smatra za dokaz, da je on za končanje trenja in spora s partizani generala Tita.

Mihajlovičovo deklaracijo je objavila jugoslovanska ubežna vlada v Kairu. "Vse svet lahko zagotovim, da bo jugoslovanska armada igrala odlično in važno vlogo na Balkanu, da bo ponovno demonstirala svoje junaštvo v službi kralja, v borbi za svobodo in demokratično Jugoslavijo," pravi deklaracija. "Vse neutemeljene obdolžitve in trditve, pa naj prihajajo iz katerih koli virov, nanašajoče se na našo armado, zanikam. Napadi na čast in enotnost jugoslovanske armade razkrivajo le zlobne želje in namene naših sovražnikov, ki hočejo preprečiti ustvaritev resnično demokratične Jugoslavije in harmonijo med različnimi skupinami. Vse, kar pričakujem s strani zaveznikov, je zadostna pomoč, ki nam bo omogočila izpolnitev naše goreče želje in izvršitev glavnih nalog, ki je pozor našega skupnega sovražnika."

London, 21. okt. — Partizanske sile so preprečile nemški poskus izkrcanja vojaških čet v Dalmaciji in na Hvaru ter Mljetu, otokoma v bližini, poroča glavni stan osvobodilne armade, katere poveljnik je general Tito. Otoka ležita med Splitom in Dubrovnikom. Nemške čete in hrvaški ustaši so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Poročilo omenja ostre bitke v več krajih jugoslovanske fronte in trdi, da so partizani zasedli Biljece, 15 milj severovzhodno od Dubrovnika, in Novi Varoš, severovzhodno od Plevlja v Bosni. Nemci so napadli hrvaško kolono na ozemlju med Splitom in Trogirjem, a so bili vrženi nazaj.

Glavni stan osvobodilne armade je priznal, da je nemška divizija, ki je dospela iz severne Italije v Jugoslavijo, prebila partizansko bojno črto in reokupirala Sušak na nasprotni strani Reke in Ogulin, važno križišče železnice Reka-Budimpešta. Okupacija obeh mest je prva važna zmaga feldmaršala Erwina Rommela, odkar ga je Hitler imenoval za vrhovnega poveljnika nemške oborožene sile v Jugoslaviji, ki naj kot tak zdrži partizanske enote, ki so uničevale osiščne komunikacije, ustanovljale mostišča in gladile pot možni zavezniški invaziji Jugoslavije.

Sušak je bil baza operacij generala Tita, s katere so partizani uprizorili napad na Reko in udrlji v mesto. Nemška divizija je s podporo tankov prebila partizansko bojno črto, zasedla Sušak in Ogulin.

Partizani so dosegli uspehe v bitkah z Nemci na drugih frontah. Zasedli so dve naselbini v bližini Konjice, 25 milj južnozapadno od Sarajeva, uničili 350 nemških vojaških avtomobilov in deset tankov v bitki na ozemlju med Sarajevom in Travniškim ter razbili vlake na progah železnice Sušak-Sunja in Sunja-Kostajnica.

Zavezniški stan v Afriki. 21. okt. — Dva britska rušila sta prestregla italijanska parnika na Jadranskem morju v bližini dal-

Domače vesti

Is Detroitia
Detroit, Mich. — Dne 20. oktobra je umrla Mary Škerjanc, stara 57 let in doma iz Kopala (?). V Ameriki je bila 42 let in tukaj zapušča moža, tri sinove (eden je pri vojakih) in dve hčeri. Bila je članica društva 121 SNPJ.

Milwaukee vesti
Milwaukee. — Dne 18. t. m. je po dolgem bolehanju umrla Ana Majerle, stara 63 let. Zapušča moža, štiri sinove in tri hčere. — Poroke: Jos. Bradač in Josephine Hren ter Frank W. Semrad in Lucille Lyman.

Nov grob v Coloradu
Denver, Colo. — Pred kratkim je umrl Boštijan Znidaršič, star 72 let in doma s Ceste pri Dobrem polju na Dolenskem. V Ameriki je bival 35 let in tukaj zapušča ženo, sina in dva vnuka.

Is Clevelanda
Cleveland. — Dne 18. t. m. se je moral Erazem Gorše podvreči težki operaciji. Upanje je, da čim prej okreva. — Dne 18. t. m. je umrl Louis Katern, star 51 let in doma iz Begunj pri Cerklju. V Ameriki je bil 35 let in tukaj zapušča tri otroke in sestro. — Mary Novak je pred dnevi padla tako nesrečno na uličnem hodniku, da si je zlomila nogo v členku. Nekaj časa je bila v bolnišnici in zdaj se zdravi doma.

Is Pennsylvanije
White Valley, Pa. — Ana Žekar, članica društva 758 SNPJ, se je morala podvreči težki operaciji in kljub svoji starosti (67 let) je operacijo dobro prestala. Leži pri svoji hčeri Sophy Gomez v Šalini, Pa., R. D. 1. Članstvo ji želi, da kmalu okreva.

Zakladnik Morgenthau odputuje v Italijo

Alžir, Alžirija, 21. okt. — Ameriški zakladnik Henry Morgenthau je na sestanku s časniki izjavil, da bo obiskal Italijo, preden se vrne domov. Z njim sta prišla v Alžir Harry D. White, finančni veščak, in Fred Smith, njegov tajnik. Zdej je bilo naznanjeno, da sta se na svoji poti v Moskvo ustavila v Alžiru državni tajnik Cordell Hull in W. Averell Harriman, ki je bil imenovan za ameriškega poslanca v Rusiji.

McNutt odredil podaljšanje delovnega tedna

Washington, D. C., 21. okt. — Paul V. McNutt, načelnik komisije za mobilizacijo in dobavo moštva, je odredil podaljšanje delovnega tedna na 48 ur v vseh industrijskih arediščih, kjer je nastalo pomanjkanje delavcev. Odredba stopi v veljavo 15. novembra.

Italijanski kardinal aretiran

Madrid, Španija, 21. okt. — Radijsko poročilo iz Vichyja, Francija, pravi, da so Nemci aretirali kardinala Schusterja v Milano in ga postavili pod policijsko nadzorstvo. Aretacija je bila odrejena, ker je kardinal izražal v svojih govorih simpatije napram vladi premierja Badoglija.

Nelson obišče ruske tovarne

Moskva, 21. okt. — Donald M. Nelson, načelnik ameriškega odbora za vojno produkcijo, je zapustil Moskvo in odšel na potovanje po Rusiji. On bo obiskal vsa industrijska središča. matinskega obrežja zadnjo soboto, potopila enega, drugega pa zaslegla, se glasi naznanilo. Nemške posadke so bile na obeh parnikih.

Japonci vidijo polom Nemčije

Vojna se bo nadaljevala kljub porazu

Mormugao, portugalska Indija. 21. okt. — Japonski uradniki priznavajo kritičen položaj Nemčije, ki je nastal kot posledica udarcev, katere dobiva nemška oborožena sila v Rusiji in Italiji, toda naglasili so, da se bo vojna nadaljevala najmanj pet let po polomu.

Tako poroča dopisnik čilejskega lista Imparcial, ki izhaja v Santiagu. On je dospel sem na japonskem parniku Teia Maru, ki je pripeljal ameriške, holandske in druge jetnike v luko portugalske Indije, kjer so bili izmenjani za japonske jetnike.

Dopisnik trdi, da uradno stališče Japonske je, da polom Nemčije ne bo vplival v velikem obsegu na potek vojne med njo in zavezniki, ker je Japonska pripravljena, da sama vodi borbo. Japonci sodijo, da usoda Nemčije zavisi od njihovih akcij. Dopisnik pravi, da japonsko ljudstvo ni izgubilo vere v končno zmago. Ono se zanaša na podporo s strani prebivalcev v vseh okupiranih pokrajinah z izjemo onih, ki žive na Filipinskih otokih.

Razprava o vseh vprašanjih v Moskvi

Vojaški voditelji se udeležili razgovorov

Moskva, 21. okt. — Ameriški državni tajnik Cordell Hull, britski zunanji minister Anthony Eden in sovjetski zunanji komisar Molotov so se zedinili glede diskusije o vseh vprašanjih in problemih, ki pridejo na dnevni red.

Doznava se, da so Hull, Eden in člani njihovih štabov sestavili svoj program pred začetkom razgovorov z Molotovom. Včeraj popoldne se je vršila druga seja v Kremlinu med reprezentanti sovjetske Rusije, Amerike in Velike Britanije, katere so se udeležili tudi vojaški voditelji teh držav. Seja je bila tajna in predmet razgovorov ni bil razkrit.

Besednik britske delegacije je dejal v razgovoru s časniki, da je ta pripravljena za diskusijo o vseh zadevah in vprašanjih, pa naj bodo ta vojaška, politična ali ekonomskega značaja. Moscow News, list v angleškem jeziku, je posvetil vso prvo stran konferenci in objavil uvodnik z naslovom "Glavna naloga momenta."

"Vzrok, da Hitlerjeva armada še ni poražena, je v tem, ker druga fronta v Evropi še ni ustanovljena," pravi uvodnik. "Ako bi bila, bi bila Hitlerjeva armada že zdrobljena."

Naciji pobijajo poljske talce

Stirideset ustreljenih v Varšavi

London, 21. okt. — Poljska časniška agentura poroča, da so Nemci ustrelili 40 poljskih talcev v Varšavi zadnji teden. Ustrelitev je bila javna na glavnem trgu mesta.

Nemci so se maščevali nad talci zaradi umora nemških vojakov v Varšavi. Dvajset izmed talcev so prignali na trg v spodnjih oblekah, pravi agentura. Prostor, kjer so žrtve padle pod krogli, je bil polit s krvjo.

Naslednji dan so Nemci ustrelili nadaljnjih dvajset talcev, med temi neko žensko.

VPRAŠANJE KONTROLE SREDOZEMSKEGA MORJA

Francija in Italija kažeta zaskrbljenost

ANGLIJA JE ZDAJ GOSPODAR

London, 21. okt. — Avtoritativni krogi razpravljajo o predlogih in sugestijah glede ustanovitve zveze med Francijo in Italijo in celo federacije, ki naj bi vključevala tudi Španijo, kar vzbuja pozornost zavezniških diplomatov. Ideja teh je, da postane Sredozemsko morje latinsko morje.

General Charles de Gaulle je v svojem nedavnem govoru izrekel prikrito opozorilo, da sta Francija in Italija odločno za vzpostavitev dominacije Sredozemskega morja. V tem smislu je govoril tudi maršal Badoglio, predsednik Italijanske vlade.

De Gaulle je v svojem govoru naglasil, da Francija, ko bo osvobodena, ne bo sovražnica Italije. On je omenil krvne in kulturne vezi z Italijo. Nekaj dni pozneje je Badoglio dejal, da so vsi Italijani z navdušenjem pozdravili De Gaulleovo deklaracijo.

V zadnjih letih Mussolinijevega fašističnega režima sta se francoski maršal Henri Petain in španski diktator Francisco Franco večkrat bavila z idejo glede ustanovitve latinskega bloka v Evropi, ki naj bi povezal katoliške in fašistične države. Diplomati smatrajo dejstvo, da sta oba, De Gaulle in Badoglio, sprejela idejo za svojo, toda brez fašističnih privrsov, za značilno.

"Nemčija bo poražena v tej vojni, toda nemško ljudstvo bo živeło," je rekel De Gaulle. "Francija in Italija bosta moralni delati skupaj in ščititi svoje interese v Sredozemlju."

Velika Britanija je sedaj gospodar Sredozemskega morja. Vprašanje je, ali se bo odpovedala kontroli v prilog Franciji, Italiji in morda tudi Španiji. Znamenja kažejo, da sta se prvi dve odločili za vzpostavitev oblasti v Sredozemlju.

Portugalska dobila bojna letala

Lizbona, Portugalska, 21. okt. — Bojna letala in bombniki tipa Spitfires, Albacore, Thunderbolt in Corsair, katere je Portugalska dobila od zaveznikov, so se pojavila v zraku nad glavnim mestom. Korvete, zgrajene v angleških ladjedelnicah, so bile dodeljene portugalskemu bojnemu brodogradu. Nemški protest, naslovljen portugalski vladi, ker je odstopila Veliki Britaniji mornarične in letalske baze na Azorskih otokih, ni razburil ljudstva, čeprav je vseboval prikrito grožnjo, da se bo Nemčija maščevala nad Portugalsko.

Nemška mobilizacija v Alžaciji

Bern, Švica, 21. okt. — Nemci so začeli mobilizirati moške v starosti 21 do 32 let v Alžaciji za službo v nacijski armadi. Vojaške avtoritete so zaprele s strogi kaznimi onim, ki bi se skušali izogniti vojaški službi. Nemški policijski šef v Straasbourgu je naznanil, da je bilo več družin, katerih sinovi so pobegnili v tujino, deportiranih v Nemčijo in njih imetje zaplenjeno.

Francoski pisatelj Rolland aretiran

London, 21. okt. — Radio Francija v Alžiru poroča, da je bil Romain Rolland, sloviti francoski pisatelj, zgodovinar in prejemnik Nobelove nagrade, aretiran in odvedel v koncentracijsko taborišče.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$6.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rekopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Kristan bo govoril v centru

Chicago.—Ta petek zvečer, 22. oktobra, bo govoril v klubu št. 1 JSZ v Slov. del. centru, 2301 So. Lawndale Ave., predsednik Sana Ebin Kristan o vprašanjih, ki se sedaj pretresajo v naši javnosti in o drugih problemih z ozirom na Sansovo delovanje. Vstop je vsakemu prost.—P. O.

Odkritje spomenika vojakom

Library, Pa.—Dne 10. oktobra ob dveh popoldne je bila pri nas velika parada ob priliki odkritja spomenika in spominske table vsem tukajšnjim fantom in dekletom, ki so v službi Strica Sama. V paradi so bili majnarji, požarna bramba, dve godbi in drugi. Nastopilo je tudi 15 govornikov. Predno so se pričele ceremonije odkritja table, je godba zaigrala ameriško himno.

Ta spomenik stoji sredi Libraryja na križišču ceste, ki pride iz Pittsburgha in South Parka. Na tej slavnosti se je zbralo toliko ljudi, da je bil nekaj časa ustavljen ves promet. Ljudje so skupaj pritisnili in vsakdo je hotel biti čim bližje. Red so vzdrževali vojniki in policija, da se ni preveč mešalo.

Spomenik je v obliki nekakšnega oltarja. Do spominske table vodijo kamnite stopnice; krog in krog je lepo sezidana kamnita ograja, na sredi pa je 75 čevljev visok drog, na katerem plapolala ameriška zastava. Na vsakem kraju stopnic je električna žarnica, kakor tudi na vsakem kraju tega droga, da se ponoči vidi prav tako kot podnevi. Električne luči so tudi pri spominski tabli, na kateri je do sedaj 265 imen tukajšnjih vojakov in deklet, ki služijo v oboroženi sili. Vsa imena še niso na tabli, ker prvič ni bilo časa, da bi jih uvrstili, drugi pa fantje še vedno odhajajo k vojakom. Torej je treba samo malo potpeti in na tablo pridejo vsa imena.

Vso stvar vodi Frank Liković, ki je tudi predsednik tega odbora. On je gotovo moral imeti dosti dela, da je spravil vse to skupaj. Čestitke Franku, ki se je zavzel za to stvar. Ta spomenik daje prav lepo lice naši nasebini in tudi lep vzgled. Spomenik ne bo samo za par let, marveč bo lahko še čez sto let spominjal naše potence na njih prednike, ki so se v tej vojni borili za demokracijo in Ameriko in zanj preživeli kri širom sveta. Med temi je do sedaj tudi že 38 slovenskih fantov iz te nasebine in tri dekleta. Želim vsem, da bi se kmalu vrnilo zdravi in veseli. Škoda, da jih ni bilo doma ob tej priliki, da bi videli parado in to slavnost, ki je trajala tri ure. Na dopustu sta bila samo dva vojaka iz Libraryja, toda ne Slovenca in sta potegnila zastavo na drog. Ko je prišla na vrh, je lepo zaplapolala, tako da jo je bilo veselje videti.

Ko se bodo fantje vrnili iz vojne, bodo veseli, ko bodo videli, da smo tudi doma nekaj napravili zanje. In ta spomenik bo ostal v Libraryju za dolgo dobo. Kdor potuje skozi našo nasebino, naj si ga ogleda. Že sedaj je lepo okrog spomenika, ko ni zelene trave, ne cvetlic; kadar bo vse to, potem bo pa še bolj prijetno za pogled.

Jakob Zupančič

Izredna seja

Hermine, Pa.—V nedeljo, dne 24. oktobra ob 2. popoldne se bo vršila izredna seja tukajšnjega Slovenskega doma. Na tej seji se bo razpravljalo glede prenovitve prostorov in o nabavi posojila, ki se ga bo skušalo dobiti med člani in bo nosilo po 4% obresti. Na to sejo se vabijo vsi člani društva SNPJ št. 87 in 631. Seja se vrši v domovih prostorih. Udeležite se vsi, da se to vprašanje reši v zadovoljstvo vseh prizadetih. V načrtu je, da se domovi prostori popolnoma preurede.

Joseph Batš

S pota

Meseca septembra sem namestila odpotovati na divni zapad za več mesecev, toda sem moral opustiti radi bolezni. Zamišljeno zrem na moja potovanja po Združenih državah in po Evropi. Pričnem v Evropi.

Leta 1902 sem obiskal mojo šibo živo mamico, kajti oče mi je umrl, ko sem bil star 18 let, zdaj pa se bližam 78. letu. V starem kraju sem bil zopet leta 1908. V Ljubljani sem se nahajal baš tedaj, ko so nemčurji streljali na Slovence in ubili dijaka Lunderja in Adamiča. Spremljal sem zasluženega moža za vero in narod, blagopokojnega Buha. Iz Ljubljane sva potovala v razne kraje danes tužne Slovence. Obiskovala sva grobove znancev in bila sva v posetu pri več njegovih znancih ob Reke in tudi v raznih mestih ob Jadranu.

Danes počiva ta mož na pokopališču Kalvariji v Duluthu, Minn., kjer to pišem. Že 22 let obiskujem njegov grob. Kolikokrat mi je pripovedoval, kako je bilo v Duluthu, ko je on prišel prvič semkaj. Tam, kjer so danes velike palače, mestna in okrajna hiša, so Indijanci takrat vrtali velika javorjeva drevesa in nabirali sladki sok.

Pred leti sem pričel akcijo za postavitev spomenika temu zaslužnemu možu v mestnem parku, toda so jo zlobni jeziki porušili. Sedaj pa imam pismo od nekega farmarja, ki ga je poročil Buh s hčerjo nekega indijanskega glavarja. Piše mi, da je dolgo poizvedoval po meni, da bi mu dal nasvet, kje naj postavi spomenik pokojnemu misijonarju Buhu. Ob tej zgodbi mi gre spomin na vse strani. Ampak s tem sem zašel predaleč.

Predno nadaljujem, obljub-

ljam, da bom ob priliki več napisal o prvih nasebinah Krain-town, St. Joe, Rice, St. Stephan, Minn. Zdjaj naj izpovem svojo srčno bol, ki me bolj tare kot me je leta 1908, ko so nemčurji streljali na nas v Ljubljani.

Sedaj se zopet nahajamo v času, ko se tožari in denuncira na vseh straneh. Tukaj ni vprašanje, kaj kdo veruje, sedaj je vprašanje bodočnosti našega naroda. Toda namesto složnega delovanja za osvoboditev Slovence vidimo vse nekaj drugega. Kako vse kaže na onega, ki mu ni ljub, da je odpadnik, boljše, komunist itd. Namesto ednosti je razdor. Zopet butajo, butajo v škodo naroda in tudi vere. Prokleta taka vera, kakršno nekateri kažejo na jeziku, češ, pogledite nas, mi smo verni. Podobni so oni muhi, ki je sedela na suhem kljusetu, kateri je s težavo vlekel pljug in kričala, da ona orje.

Enaki so tudi oni, ki se sopirijo pod krinko vere. Pravornik ima sebe za grešnika in ne kaže na druge. To naj velja tudi onim strankam, ki hočejo po svoje vse uravnati. To prokletstvo pa kliče Hitlerja, Mussolinija in tuji meč na nas, dokler se ne otresemo tega škodljivega. Slovani smo velik narod, ali brez ednosti smo ničla. Naj bo konec tega razdora.

V zadnji vojni je bil sličen plevel med nami. Naj omenim, da sem bil ob vsaki priliki psovan v katoliškem listu (ali v večih). Za časa mojega takratnega potovanja v težko priljago sem bil najprvo ustavljen v Portlandu, Oregon. Policija mi je na ulici ukazal odpreti moj trgovski kovček. To me še ni iznenadilo. Mislim sem si, da policaj sumi, da nosim bombe...

Od tam sem prišel v Salt Lake City, Utah. Imel sem svinčnik z napisom: "Made in Austria." Ko sem v hotelu Peary nekaj pisal in ga položil poleg sebe ter se zazrl na stran, je svinčnik izginil. Iskal sem ga zaman.

Od tam sem šel v Helper, Utah, v središče premožgastih nasebin. Nekega večera me je na ulici zagrabil neki Lah, mi pomolil telegram s podpisom funkcionarja zvezne vlade. Držal me je kot v kleščah. Rekel sem mu, naj gre z menoj v lekarno, kjer sem tiste čase kupoval zdravila proti "flu" in bil sem dobro poznan, kot tudi v mestu samem. V lekarni je bil ravno mestni župan (zdravnik in Čeh). Predstavim se mu in ga vprašam, kdo je ta človek, ki me je prijel na ulici (bil je slabo oblečen južni Italian, s katerim sva pozneje postala prijatelja in mi je povedal marsikaj). Župan mi je odgovoril, da je mestni maršal. Nekako hud sem bil, zakaj sumi, da sem proti ameriški vladi.

Izvedel sem, da sem ovaden, da pišem v liste itd. Odgovoril sem, da slovenski listi niso proti vladi. In tako je ostalo, dokler me niso trije detektivji do golega preiskali. Potem sem dobil obvestilo, da sem "okej."

Ko je Rudi Trošt govoril v bližini Trinidada, Colo., sem bil tudi jaz poklican, da kaj povem. Bil sem kratek in dejal, naj me nimajo za hinavca. Prej me je premožgasta družba podila iz onih krajev, sedaj pa mi je naročila, naj majnarjem povem, ako hočejo kak približek, naj se obrnejo v Washington in bodo dobili, ne pa štrajkati v vojnem času.

Kasneje me je povabil dr. Vošnjak v Pueblu v hotel Congress, kjer me je hotel pridobiti na svojo stran z razlaganjem, da me hočejo poslušati v Londonu, ampak sem odklonil kot ameriški državljani.

Danes se zopet tožari na veliko škodo slovenskega naroda. Ključem vam: Jenjajte! Bije nam zadnja ura kot narodu. Edino osvobodjena Slovenija nas more rešiti. Toda vi brusite orožje proti nji in bruhate na ubogi narod. Ne pišete v javnosti, kar ne veste gotovo. Pišete proti Slovanom, ne pa proti Tevtoncem in Lahom, ki morijo in ropajo, tudi po naših krajih. Dajte si dopovedati, da narod se mora združiti, drugače bo za vedno izbrisan.

Nedavno mi je nekdo pisal, češ, da ta in ta te je obdolžil, da si "tat." Zakaj ga ne tožiš? Odgovoril sem mu, dokler sem bil v kupčiji, sem moral marsikaj potpeti med hinavci. Sedaj pa pravim vsakemu, kdor reče, da sem komu nepostavno

Jennie Keber

pozdrav vsem čitateljem, posebno tistim, ki imajo tudi sino-ve pri vojakih prek morja.

Zavezniška strategija

v Jugoslaviji

(V magazinu Fortune za mesec avgust je pod gornjim naslovom izšel zelo informativen članek izpoda peresa Stojana Pribičevića o spletkarjih bankrotne jugoslovanske zamejne de v Londonu, ki se je ne preselila v Kairo, Egipt, bo bliže Jugoslaviji... "Avstria" tega članka je sin Svetozar Pribičević, pokojnega srbskega politika in soustvaritelja Jugoslavije pred 25 leti; študiral na raznih univerzah v Evropi in zadnji vojni, pred več leti pa prišel v Ameriko in je nadaljeval študije tukaj ter postal čenikar in pisatelj in je priznan avtoriteta o Jugoslaviji.

Kot pomožni urednik "milijske revije" (stane dolar vs iztita) je bil poslan v London, kjer je temeljito preštudiral jugoslovansko "palitiko" in na sal par izbornih člankov za njeni magazin. Njegov zadnji članek v omenjeni reviji podjama čitateljem v prevodu v formativne svrhe, ker meče pce čuči na zverženo politično ubežno jugoslovansko vlado. Vkar smo v našem tisku čitali z njih par let o Jugoslaviji in n n zamejni vladi, je bilo tako barvano in pomanjkljivo, da človek sploh ni mogel ustvarj kakšne objektivne slike, kaj godi tam in kaj za kulisami Londonu. Ta Pribičevićev čnek precej razčisti situacijo A. G.)

Pismo iz Avstralije

Waukegan, Ill.—Kakor je bilo že poročano, se nahaja sedaj moj sin, korporal Tony Keber v Avstraliji. Pred kratkem smo prejeli od nekega moža iz Avstralije pismo, ki nas je veselo iznenadilo. Gotovo bo tudi druge čitatelje zanimalo, posebno starše, ki imajo sami svoje sinove v Avstraliji. Tony se je zgledil na domu omenjenega moža in tako sta se spoznala. Pismo je pisano v izbrani angleščini in se takole glasi v prevodu:

"Avstralija, 10. avg., 1943.

Dragi mr. Keber!

Spoznal sem se z Vašim sinom Tonyjem in pišem Vam, da Vam povem, kako izredno krepak je in kako zdrav izgleda.

Zadnje nedeljo sem povabil njega in tri njegove tovariše na svoj dom, da jim priredim malo kratkočasje. Zdelo se mu je prav imenitno, da je zopet lahko sedel na udobnem divanu ob ognju in poslušal radio, ki je mimogrede povedano—prinašal program iz Amerike. Tony je fin dečko in je v kredit svoji rodbini in veliki deželi, ki je poslala svoje fante semkaj. Ker sem bil v zadnji vojni sam vojak, četudi komaj fanteček, lahko razumem, kako se malo domačega udobja prilježe fantom več tisoč milj od doma. Vendar, fantom se ne toži po domu čezmerno, ker so zares fina gruča ter uživajo vsako minuto svojega dopusta. Moje hčerke so spremljale fante na sprehod in majhen izlet v čolnih in vsi skupaj so imeli imeniten dan. Dobro se jim je zdelo, ko so si sami kuhali svoje jedi v gozdu. Toda ob šestih popoldne so bili že doma, se umili in preoblekli ter prebili večer v gledališču. Za konec prihodnjega tedna pripravljajo deklice izlet v... (cenzor izreza), čudovito lep kraj, če bodo fantje mogli dobiti dopust.

Obenem pa Vam naj ponovno zatrdim, da se Tony vsestransko dobro počuti in težko pričakuje poletja, ko se bodo lahko hodili kopat v eno ali drugo naših prelepih obrežnih kopališč.

Sedaj pa moram zaključiti to priporočanje. Prijazne pozdrave Vam pošila vdani Vam

Mr. A. J. LeBreton.

To pismo priča, da so Avstranci prijazni in gostoljubni do naših fantov in jim skušajo nadomestiti dom, kar je gotovo zelo lepo od njih.

Tony tudi piše večkrat. Pravi, naj mu ne pošiljamo nobenih jestvin, ker dobijo dosti jedi tam. Tudi cigaret naj mu ne pošiljamo, ker jih tudi lahko tam dobi kolikor hoče. Pač pa želi filme za fotografski aparat, ker jih tam sploh ni mogoče dobiti, fantje bi pa radi prinesli domov svoje sličice tujih krajev, kjer zdaj prebivajo. Pravi tudi, da jih tam včasih silno nadlegujejo komarji, proti katerim se skušajo zavarovati z mrežno tančico, kar pa vse ne pomaga veliko. Tudi je tam vse polno nekakih kuščarjev ali martinčkov (lizard), ki jim tekajo po posteljah, jim žvečijo ušesa itd. Fantje imajo

Odmevi spora v Jugoslaviji

Dne 19. t. m. so ameriški dnevniki prinesli vest z debelim naslovom: "Partizanski vodja obsoja ameriško pomoč Mihajloviču."

Vest se je nanašala na štiri bombnike Liberatorje, katere je predsednik Roosevelt 6. oktobra poklonil jugoslovanski letalski enoti v severni Afriki. Razume se, da Amerika priznava ubežno jugoslovansko vlado v Kairu, Egipt, kot uradno predstavnico Jugoslavije in bombniki so bili izročeni njej.

To pa ni bilo po volji "drug" Josipu Brozoviču (Tito), vodji partizanske stranke in armade v Jugoslaviji. On in dr. Ivan Ribar, predsednik partizanskega sveta, sta po radiu poslala protest predsedniku Rooseveltu, češ, da je Roosevelt storil napako, katera "ne sme biti dovoljena." Tito je rekel, da ameriški bombniki pridejo v roke generalu Draži Mihajloviču, ki jih ni vreden, ker "se ne bojuje." Če se kdo v Jugoslaviji bojuje, je to osvobodilna armada, in če kdo zasluži pomoč zaveznikov, smo mi, "je dejal "drug" Tito v svojem protestu.

Ameriški radiokomentatorji so se onega dne dobro iztresli na rovaš omenjenega prepira zaradi štirih bombnikov v Jugoslaviji in izvajali so—kar ne bo daleč od resnice—da je Jugoslavija kipeč kotel, v katerem ne bo miru niti po vojni in "za Ameriko je najbolje, da drži roke proč od tega balkanskega kotla..."

Nič kaj laskavo za Jugoslovane. Predsednik Roosevelt, vrhovni poveljnik vseh oboroženih sil Amerike, bi rad pomagal Jugoslovanom, toda kako naj pomaga, da ne bo protestov? Ali naj prizna, da ima Jugoslavija dve vladi in dve armadi?

Jugoslovani, posebno Slovenci, pričakujemo, da bo Amerika pomagala Jugoslaviji do zmage—da bo pomagala zlasti Sloveniji do združitve in demokracije. S čim pa dokazujemo, da zaslužimo to pomoč?

Dobro je, da ameriški kritiki Jugoslavije ne razumejo naših jezikov in ne čitajo naših časnikov... Če bi razumeli, in čitali, kako ameriški Srbi sikajo na ameriške Hrvate in narobe in kako ameriški Slovenci sikajo drugi na druge—nas bi še bolj opletali in bi si umivali roke nad nami...

Ameriške izgube na fronti

Zadnji teden je več sto ameriških "letečih trdnjav" napadlo Schweinfurt v Nemčiji pri belem dnevu in šestdeset bombnikov je bilo sestreljenih na tla. To pomeni, da je čez 500 ameriških letalcev izgubilo življenje oziroma prišlo v ujetništvo.

To je bila do danes največja ameriška izguba letal in letalcev pri enem samem napadu v tej vojni. Ameriško letalsko poveljstvo pojasnjuje, da je ta izguba razumljiva. Napad je bil izvršen na izredno važno tovarno v Schweinfurtu, tovarno, v kateri izdelujejo "ball bearings" (ne vemo, kaj bi bil slovenski izraz) za motorje letal, tankov itd., torej zelo važne izdelke za bojno opremo. Pravijo, da je bila to edina tovarna te vrste v Nemčiji; druga je bila v Parizu, toda Angleži so jo že davno porušili. Dragocena tovarna v Schweinfurtu je bila na vse načine kamoflažirana ali skrita očem iz višine in trajalo je precej časa, predno jo je zavezniška tajna (vohunska) služba natanko lokalizirala in orisala, da so jo letalci lahko našli in uničili z bombami.

Tovarna pa ni bila samo kamoflažirana, temveč dobro zavarovana s protiletalskimi topovi na tleh in z obrambnimi letali v zraku. Cim so se Američani pokazali, jih je sprejela gosta toča granat s tal in na stotine nemških letal-bojnikov, ki so se zagnali med bombnike kot stekli psi in jih obšipali s krogli iz strojne in topičev. Američani so zbili na tla čez sto teh nemških letal in kljub strahoviti obrambi so vztrajali na mestu toliko časa, da so dobobra razdejali tovarno. Skratka: ameriško poveljstvo pravi, da izgube niso bile tako težke, če se upošteva uspeh napada.

Cemu je bilo potrebno to pojasniti? Cemu vprleto dejstva, da ameriški vojniki, pomorščaki in letalci padajo dnevno na bojiščih? Vsekakor zato, ker ameriška publika doslej še ni vajena na izgube v tako velikih skupinah in lahko pride sumničenje, da poveljstvo zapravlja življenja po nepotrebnem.

Hitler ne potrebuje takšnih pojasnil, ker ni nikomur odgovoren kot le sebi. Poveljniki v demokratičnih deželah se čutijo odgovorne ljudstvu in zato morajo paziti, kaj delajo, da ne izgube zaupanja pri ljudstvu—da ne spravijo ljudstva v slabo voljo, v slabo razpoloženje.

Ameriško ljudstvo se mora pripraviti na velike žrtve, predno bo konec te vojne, torej tudi na življenske izgube na bojiščih. Proporcno je Amerika do danes še najmanj krvi prelila, čeprav se lahko reče, da je že izdala ogromne zaloge bojnega in drugega materiala. Anglija je izgubila veliko več ljudi, docim je Rusija izgubila največ—njene izgube gredo v milijone.

Amerika je komaj pričela izgubljati svoje moštvo. Predno bo vojna z Nemčijo in Japonsko končana, ne bo nič čudnega, ako bodo naše krvne izgube prekoračile milijon. Priznati je treba, da je ameriško poveljstvo zelo skrbno in do danes ni še nikjer tratilo moštva po nepotrebnem—nikjer se ne zaganja na slepo v avanture, ki so s stališča pesnikov lahko herojske, ampak s stališča pametne strategije so le skrajno stupidne.

Pritožbe glede takšnih avantur do danes še ni bilo v ameriških oboroženih silah in lahko upamo, da jih ne bo. Letalski napad na Schweinfurt ni bila nobena avantura, pač pa dobro premišljena in načrtana strategična poteza, o kateri je odgovorno poveljstvo vnaprej vedelo, da bo stala mnogo žrtev.

Frances Monega, "Miss CIO" iz Loraina, O., in Robert Keys, predsednik sveta unij CIO.

Čez drn in strn

Zvonko A. Novak

Moskovska konferenca. — V vsaki državi se smeri zunanje politike opirajo na stremeljenja notranje. Ustroj Sovjetske Rusije je v ostrem nasprotju z notranjim sestavom angleškega imperija in Združenih držav. Rusija je zveza socijalistično sovjetskih republik, Anglija in Ameriška pa sta kapitalistični deželi. Notranja politika je na Ruskem nasrta tega popolnoma drugače usmerjena kakor pa ona v Angliji ali pa pri nas. Zato tudi ruska zunanja politika ne more biti v skladu z našo ali angleško, čeprav se vse tri dežele sedaj ramo ob ramo bojujejo proti fašizmu nemškega in laškega kova.

To razmerje je že od vsega začetka sem motilo vzajemnost med njimi ter na vse grlo kričalo po sestanku, na katerem bi se naj zastopniki vseh treh narodov pomenili, odkrito razodeli vsak svoje težnje ter našli pot za popoln sporazum v nadaljevanju te vojne in v uravnavanju po-vojnih zadev.

Potrebo takega sestanka so zaželeli Angleži, Amerikanci in Rusi, pa so se domenili, da se imajo načelniki njihovih zunanjih uradov sniti na pomenek v Moskvi; in kakor so zadnji terek povedala uradna poročila, sta naš državni tajnik Hull in angleški zunanji minister Eden srečno dospela tjakaj, da ugoditja z ruskim zunanjim komisarjem Molotovom pot za enega najpogostejših in najpomembnejših državnih sestankov v tej vojni — za sestanek našega predsednika Roosevelta, angleškega ministrskega predsednika Churchilla in ruskega maršala Stalina.

Naloga teh treh načelnikov zunanjih zadev ni lahka. V dosegu njihovih ciljev bo treba rešiti nekaj sila kočljivih vprašanj in od strani vsa tista nesoglasja, ki le hodijo popolni vzajemnosti med Anglijo, Ameriko in Rusijo v napoto.

Kaj so tista vprašanja in kaj tista nesoglasja?

O tem se sedaj veliko piše in govori, a prave pa le ne more pogoditi nikdo, dokler ne pozna življenjske smeri v ruski zunanji politiki.

Sovjetska Rusija je napela vse svoje moči, da izrazi velikanske nade svoje zemlje svojem ljudstvu in prid. Zgradila je močnejše javne naprave in v kratki dobi razvila industrijo do nezaključene visoke stopnje. Pri tem pa ni niti malo zanemarjala poljedelstva, ne šolstva, ne kulture. Ruski narodi so seveda morali v teh kolosalnih prizadevanjih veliko žrtvovati, če so hoteli, da je bil splošni napredek na pol dosežen, ko se je ponudil Hitler s svojimi milijonskimi tolpami zakadil v to ogromno deželo, ki jo je pisano gledal maren ves svet.

Vse, kar je bilo na Ruskem z velikim trudom in še večjo požrtvovalnostjo zgrajenega v do-
brini dvajsetih letih, je nemški tropar uničil in pokončal. V strašnih bojih za lastno zemljo je na krvavih poljanah obležalo mrtvih na milijone mladih ruskih fantov in mož. Na milijone otrok in žena so nemški razbojniki pomorili po zasadenih krajih, ko se je ruska vojska v boju umikala nacistični premoči. In česar ni po-
besneli Nemec pokončal tedaj, uničuje sedaj, ko beži pred zmagovitimi ruskimi armadami na čeli bojni črti.

Najpogostejše pokrajine so zapuščene, največji in najboljši

rudniki razdejani, najvažnejše železniške proge razdrtje, najpo-
trebnejši mostovi pognani v zrak, najmodernejše in najko-
ristnejše javne naprave porušene, domala vsa človeška bivali-
šča požgana, vse žitnice in kašče oplenjene. Vse ogromno ozem-
lje je kakor ena sama razvalina, kakor ena sama nepregledna pu-
stinja in svet je rešen najhujše zveri.

Ko bo konec vsega tega ugo-
nabljanja, ko bo strta satanska Hitlerjeva vojna mašina, ne bo kazalo Rusom nič drugega kakor to, da začnejo iznova graditi, kar jim je uničila nemška zloba — nacistični fašizem s pomočjo drugih fašističnih obesk. Ali za tako delo je potreben mir, ki si ga hoče Rusija na vsak na-
čin zagotoviti, preden se vnovič loti tistega orjaškega grajenja. Zato mora biti pred vsem strti oni, ki kali in moti tisti mir; za-
to se mora čim prej uničiti Hitler in z njim tudi sistem, ki poraja ljudi njegovega kalibra; zato mora biti za vselej zatrt fašizem vseh vrst. To je vojni cilj rdeče armade in nanj se opira sedaj zunanja politika sovjetske vlade.

Ruska zunanja politika stremi v prvi vrsti za tem, da dobi jo evropske dežele na čelo take vlade, ki ne bodo sovražne Sovjet-
ski zvezi. Kajti Rusija more le tako računati na to, da ji bo za-
gotovljen mir, brez katerega ni misliti na nemoteno razvijanje industrije, poljedelstva in kulture. Zato je ruska vlada odloč-
no proti temu, da bi prišli ljudje Darlanove sorte v katerikoli de-
želi, ki meji na Rusijo ali je blizu nje, na krmilo. Z vsemi štirimi bi se uprla skrupanju kake po-
donavske države s Habsburgi na čelu in hudo, hudo bi se ji zame-
ril tudi tisti, ki bi trebil pot za vrnitev nazadnjaških in gnilih ubežnih vlad, med katere prište-
vajo Rusi tudi jugoslovansko.

Poleg ruske zahteve po drugi fronti bodo to glavna vprašanja, s katerimi se bo počela moskov-
ska konferenca. Če se bodo mogla na njej izraziti nesog-
lasja, ki obstojijo med temi tre-
mi deželami radi njih, potem bo to posvetovanje uspešno in se-
staneke Roosevelta, Churchilla in Stalina neizogibno potreben in zagotovljen. Če pa ne, pojde Rusija v smeri svoje zunanje politike po svoji poti in zmaga miru bo zapravljena.

Iz Hrvaške

Bern, 13. okt. (ONA). — Hrvaški "veliki stari" vodja hrvaške kmečke stranke, dr. Vlado Maček, odklanja tudi v najno-
vejši Paveličevi krizi vsakovrst-
no ponudbo za podpiranje ma-
riionetne vlade.

Petnajst tisoč oboroženih parti-
zanov, ki imajo v svojih rokah precej ozemlja v okolici Zagre-
ba in drugih mest ter tudi neka-
tere predele ob hrvaškomadžar-
ski meji, smatrajo, da je dr. Ma-
ček v svojem zaporu njihov veli-
ki vodja.

Pavelič, ki bi rad sestavil bolj popularno vladu v Zagrebu, se je zopet obrnil k 72-letnemu hr-
vaškemu voditelju v njegovem zaporu — toda pogoj dr. Mačka so bili taki, da bi bili pomenili odstop Paveliča. Ti pogoji za-
htevajo razpustitev ustaških or-
ganizacij in njihove politične vojaške sile, amnestijo vseh po-
litičnih ujetnikov in formacijo nove vojaške vlade.

Najzanesljivejše dnevne de-
lavke vesti so v dnevniku "Pro-
sveti." Ali jih čitate vsak dan?

Ameriški bolničarki Bernice Taylor (levo) in Nancy Cooke go-
vorita s kitajskim častnikom.

Preročišče v Delphih

(Odlomek iz potopisa)

B. K.

... Ponoči je lil dež in, ko smo
zjutraj vstali, so bili na nebu še
vedno neprijazni oblaki. Vozili
smo se že od prejšnjega dne sko-
zi zgodovinsko znani Korintski
zaliv in okrog pol sedme zjutraj
smo se bližali pristanišču Itea.
Ob obali nismo mogli pristati,
ker je bilo tam morje preplavljeno
za veliko ladjo, na kateri smo se
vozili. Zato so nas morali na
obalo prevažati mornarji z mo-
tornimi čolni. Na obali nas je
čakalo precej ljudi. Ni bilo si-
cer oficijelnih zastopnikov javnih
oblasti, kakor na Krfu, da nas
popeljejo spet pred spomenik ne-
znanega vojaka. Stali so tam
sami ulični prodajalci drobne
grške robe, ki so nas obsuli z ži-
vahnimi ponudbami za nakup
grških "suvenirjev," kakor so
kričali vsevprek. Vedeli so, da
je prvi plen najboljši, ker vsak
potnik se v začetku ne zna de-
narno orientirati in navadno
preplača vsak predmet, kar daje
prodajalcu precejšen dobiček.

Na vsem potovanju sem opazil,
kako vlada solidarnost med pro-
dajalci samo nekaj časa. V za-
četku imajo vsi visoke cene za
cigaretnike, doze, razne nože, na-
rodne torbice in tako dalje, ko
pa se potnik spet iz mesta vrača
na obalo, da ga motorni čoln po-
pelje nazaj na ladjo, solidarnost
med njimi pada. Začne se včasih
nekolegijalna konkurenčna
borba in divji boj za zadnje od-
jemalce. Cene predmetov pada-
jo, čim bolj se približuje čas ladi-
njega odhoda. V Solunu sem
videl, kako je neki zelo vneti
prodajalec vrgel majhen svilen
prtič z obrežja v ladjo za potni-
kom, ki pa prta ni zgrabil, tako
da je padel v morje in prodaja-
lec je obžaloval svojo vnetost.

... V Iteu se nismo mogli dosti
ustavljati, ker je bilo treba ta-
koj že na nas čakajoče avtotaksi-
je in avtobuse, ki naj nas popel-
ljejo k razvalinam starodavnega
grškega mesta Delphi, kjer je
nekoč domovala prerokovalka
Pythia, o kateri je napisano v
Mayerjevem leksikonu, da je bi-
la največja politično-religiozna
moč stare Grčije, kar je avtor že
vnaprej popisane našega po-
tovanja prosto prevedel v svo-
jem spisu, da so namreč Delphi
bili religiozna in politična me-
tropola helenizma. Gospod av-
tor, neki srednješolski profesor
zgodovine, so tudi bili na ladji,
kjer so se gibal in kretali samo-
zvestno in oblastno. Od časa
do časa je ta gospod mučil po-
tnike s svojimi predavanji iz zgo-

dovine starega veka, ki je bila
približno na tisti vzgojni višini,
ki ustreza dijakom drugega gim-
nazijskega razreda. Isto snov
smo po navadi slišali dvakrat,
ker so jo ponekod na lici zgodov-
vinskega mesta ponavljali še
vodniki. Kaj rad sem na ladji
opazoval tega gospoda. Dobro
četr ure pred šesto je hodil po
dolgi hodnik palub in priga-
njal ljudi k lastnemu predava-
nju. Z resnim obrazom je šel
mimo potnika in z velikim za-
krivljenim nosom in naočniki je
nalikoval na staro sovo-uharico
— simbol učenosti in znanosti.
Tako se zgodi včasih v življenju,
da nosijo nekateri ljudje čisto
drugo fiziognomijo, kakor bi jim
v resnici pripadala. Prepričan
sem, da bi gospod profesor nika-
kor ne bil užaljen, če bi mu bil
kdo rekel, da je podoben sovi,
simbolu učenosti. Nekateri sta-
rejše dame, ki so se kaj rade de-
dale važne, so se mu po predava-
njih klanjale, nekatere so se mu
iz vžičenosti nad predavanjem
predstavile, izrekačo mu zahva-
lo za njegovo lepo predavanje. Si-
cier res niso bile to samo sta-
rejše dame, tudi mlajše so bile,
ki so govorile o njem navduše-
no. To mu je podkrepilo njego-
vo samozavest. Tudi moški niso
bili dosti boljše. Trgovci, urad-
niki, privatni nameščenci, banč-
ni ravnatelji itd. so se napram
njegovim predavanjem obnašali
kot drugokoleci. Tudi neki po-
polkovnik ga je proglasil za zelo
učenega in govoril svoji ladijski
dučineji in meni o sijajnih nje-
govih predavanjih. Tak je bil
povprečni duševni prerez sopot-
nikov. Jaz pa sem se raje stri-
njaj z mnenjem mlade sedmo-
šolke Lidije, ki je kratko in fe-
drato označila osebnost gospo-
da profesorja. Pri nekem obho-
du tik pred svojim predavanjem
jo je srečal na palubi z mladim
akademikom in meni nič tebi nič
zapovedal: "Predavanje, pro-
sim, preoblecite se!" Lidija pa
je bila v pidžami. Akademik ga
je uslužno pozdravil, Lidija pa
je samo našobila desno stran
zgornje ustnice in se namrdnila
na njej lasten način. Komaj je
izginil gospod profesor za ogrom-
je prezirno vrgla za njim:
"Ose!" In čez nekaj časa doda-
la: "Ta človek naravnost uživa
nad tem, da lahko ljudi priganja
k svojim dolgotrajnim predava-
njem. Bil bi dober za policaja
pri kakšni manifestaciji, da bi
delal red."

Ko mi je zvečer pripovedovala
svojo dogodivščino z njim, sem
pripomnil: "Pustite mu veselje!
Bržkone so ti ljudje edini njego-
vi verni poslušalci. Mogoče, da
še nikoli ni predaval pred tako
slavnim in številnim občinstvom,
kakor ga ima na naši ladji. Ker
je blisk teh predavanj nekako
moralno obvezen za potnike in
spada takorekoč v bon-ton te
družbe, ima pravico, da jih še
posebej opozarja nase."
(Dalje prihodnjič.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še
posebno list Prosveta za koristi-
ter potrubno agitacijo svojih
društev in članstva in za propa-
gando svojih idej. Nikakor pa
ne za prepogando drugih po-
pornih organizacij. Vsaka or-
ganizacija ima običajno svoje
glasilo. Torej agitatorični dopis
in naznanila drugih podpornih
organizacij in tujih društev naj
se ne pošiljajo listu Prosveta.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

cij in oseb, ki se v več kot dveh
letih niso mogle sporazumeti na
kak konstruktiven jugoslovanski
program.

Kako to, da se niso mogli spo-
razumeti stanovalci v Kingsto-
novi hiši, ulica Prince's Gate,
London (glavni stan jugoslovans-
ke vlade — op. ur.)? Prvič se je
samo kakim 200 starejšim Jugo-
slavom posrečilo, da so po-
begnili pred nemškimi invadormi
aprila leta 1941. Posledica tega
je, da v tujemstvu ni nobene
rezervarja mladih, progresiv-
nih političnih sil. Tudi med sa-
mimi ministri je tako velika po-
litična razlika v mišljenju, da
sploh ne spadajo v isto vladu.
Saj se ne morejo sporazumeti ni-
ti o tem, ali naj bo Jugoslavija
federativna, ali naj bodo Srbija,
Hrvaška in Slovenija separatne
države po vojni. Vsi izpoveduje-
jo bankrotirano lojalnost do svo-
jih sedmih starih političnih
strank, ki so obstajale pred vo-
jno. Prav nič se ne zavedajo, da
so bile vse te stranke usojene
poginu po veliki nevihti, ki je
prišla s sovražno okupacijo de-
žele in z gerilsko vojno.

Jugoslovanska zamejna propa-
ganda je vedno naglašala stvari,
ki ločijo Srbe in Hrvate, ne stva-
ri, ki jih združujejo. Vzel je na
primer glasilo nemške armade,
ne pa uradnega glasila jugoslo-
vanske ubežne vlade, da je ob-
javilo napis iz neke bosanske va-
si, na katerem so bile besede:
"Živelo edinstvo Srbov, Hrvatov
in muslimanov!" Jugoslo-
vanska zamejna vlada je tudi ves
čas iz svojih lastnih namenov da-
jala vso publikacijo Mihajlovi-
ču, partizanov pa ni niti omeni-
la. Na podlagi ustave je pred-
stavica obeh skupin in njena
dolžnost je bila, da bi podvela
korake za preprečenje civilne
vojne med obema, ne pa, da jo
je sama netila. To bi morala
storiti že iz razloga, ker parti-
zani, kljub temu, da so sovraž-
ni Mihajloviču, še vedno prizna-
vajo kralja Petra in jugoslovans-
ko vladu v Londonu. V resnici
pa je šla lani tako daleč, da je
odvzela sarže več partizanskim
poveljnikom, vsi Srbi in višji ofi-
cirji v regularni jugoslovanski
armadi.

Angleži so bili potrpežljivi dve

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2857-59 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. odd. 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 5387 W. 68th St., Cleveland, Ohio.

Distriktni podpredsedniki
JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7625 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3979 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestno okrožje 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor
MATH PETROVICH, predsednik 253 E. 151st St., Cleveland, Ohio.
VINCENT CAINKAR 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 360th St., Euclid, O.

Porotni odbor
ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas.
FRANK VRATARICH 318 Tenter St., Luserna, Pa.
FRANK HARBIC 19011 Mushoka Ave., Cleveland 18, Ohio.
ANDREW VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 778 E. 183th Street, Cleveland, Ohio.

Medstorni odbor
FRANK ZAITZ, predsednik 2901 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVESEK 18013 Upton Ave., Cleveland 18, Ohio.
ANDREW GRUM 17188 Snowden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP 331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 23 Westcote Ave., Peru, Ill.

Glavni zdravnik
DR. JOHN J. ZAVERNNIK 2819 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

leti. Proti koncu zadnjega maja
so pothoma prepirali jugoslo-
vanskega premierja, da je poslal
v neko taborišče na Skotsko ta-
ko zvane "kensingtonske muske-
tirje" — tri majorje, ki so bili kra-
ljevi adjutanti in člani samozva-
nega "vojnega kabineta", ki je
izvajal efektivno kontrolo nad
kraljem Petrom in vlado. Ta
emigrantska skupina je bila v
dobri meri odgovorna za napeto
rusko-jugoslovansko diplomati-
čno korespondenco, kakor tudi za
protipartizansko propagando in
za srbo-hrvaške prepire v ino-
zemstvu. Kmalu nato je reši-
niral jugoslovanski dvorni mini-
ster, kralj Peter pa ima zdaj an-
gleškega dvornega svetnika.

Že prej, meseca aprila, so An-
gleži povabili iz Afrike v Lon-
don več višjih srbskih oficirjev,
ki so v pričetku leta 1942 v zna-
ni "kairski aferi" odpovedali po-
korščino "vojnemu kabinetu" in
jugoslovanski ubežni vladi. Zda-
nje čase pa so Angleži pričeli na-
mignavati, ako se zadeva jugoslo-
vanskih imigrantov v Londonu
ne izboljša, tedaj se bo našla
podpora za jugoslovansko vladu

štirih ali petih skrbno izbranih
oficirjev ali civilistov s sedežem
v Kairu in posvečenih edino le
vojnim nalogam, politiki pa naj
bi se še naprej kavalir v nekak-
šnem narodnem odboru v Lon-
donu. Ampak v oči tako boje-
vitega ljudstva kot so Jugoslo-
vani s svojo neodpušljivo špar-
tansko etiketo, je vsak ubežni ge-
neral veliko nižji kot pa najbolj
diskreditiran ubežni politik. Bolj
realistična solucija bi bila v iz-
rinjenju separatističnih skupin
politikov iz sedanje jugoslovans-
ke vlade.

V tej napeti emigracijski atmo-
sferi je devetnajstletni kralj Pe-
ter na prijateljsko angleško-
ameriško priporočilo dne 28. ju-
nija govoril po radiu v Jugosla-
vijo sledeče besede: "Želim, da
bi med nami ne bilo razdora. Pri-
meni so enaki vsi, ki žele resni-
čno narodno unijo Srbov, Hrvatov
in Slovencev..." Ampak
njegov apel bi bil bolj na mestu,
če bi ga naslovil medsebojno raz-
prtim jugoslovanskim emigran-
tom. (Se nadaljuje.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Velike vojne tovarne zgrajene v kratkem času

V ameriškem vojnem programu, ka-
teri obsega tudi ves severni Illinois,
je bilo zgrajenih nekaj svetovno na-
večjih tovarov točno ob pravem času.
Konstrukcija teh velikanskih indus-
trijskih tovarov je bila povpešena z
uporabo toka elektrike. Brillantne
velike svetilke so preobrile ure teme
v ure gradnje. Električno operirane
vpenjače, dvigala, kladiva, mešalci
konkrita, konvejerji in duce drugi
strojev je prihranilo tedne časa in dela.
Tok elektrike je sila, ki povpešuje
gradnje — sila za hitrejšo povpešitev
zmage.

Elektrika pospešuje vojno produkcijo

Električna razsvetljava je omogo-
čila dan in noč pri konstrukciji te
velike vojne tovarne.

V ozadju je velik električen stroj
za mletanje konkrita, zgrajen na-
ladž za to delo.

Električen konvejer nosi pesek, ce-
ment in kamnino v stroj za mla-
nje konkrita.

Električna sila je igrala svoj del
pri rezanju in pripravljanju lesa
za obode ob konkritu.

Elektrika je nujna v vojni — ne zanemarjajte jo!

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Zalaga vitalno električno silo za vojno produkcijo v Chicago

Od leve na desno: George Meany, tajnik-blagajnik ADF, vojni podtajnik Robert P. Patterson,
general Sherman Miles in William Green, predsednik ADF.

GUSARJI

(Les Flibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J. o

(Se nadaljuje.)

"Hm," odgovori Louis, "vsega skupaj jih imamo jedva stotino. Sicer so se pa dečki danes dobro držali, zato ni treba, da si prestrog. Pomisli le, da se njih samovoljnost ni naperila proti tebi."

"Hudiča!" rjuje Tomaž. "Tisti dan, ko se kaj takega pripeti, zapalim prah in poženem raje svojo ladjo v zrak!"

"Dobro," pritrdi Guenole hladnokrvno. "Dale torej, kakšna je tvoja volja glede delitve plena? Flibustejec se že bliža napetih jader in v naši smeri."

Med zobmi pa pristavi: "Saj sem vedel, da nam jo ta pes še zagode."

In se prekrizja. Tomaž pa premišlja.

"Z delitvijo opravimo takole: Plen je naš, ker smo ga le mi sami pridobili. V ostalem je pa bil Rdečebredec naš vodja za to podjetje in zato mu tiče nagrada. Zato odločam: Tretjina tega srebra ostane za armatorja viteza Danyana, tretjina pa za provijantnika, po odbitju vseh stroškov, ki smo jih imeli na Tortugi in drugod. Od zadnje tretjine, ki je naša in naših ljudi, pa darujem po odbitku najinega deleža vse Angležu in to prazno ladjo povrhu, da bo sit in da dobe tudi moji dečki zaslužen kazen za svojeglavost poprej. Če hočejo kaj zaslužiti, naj se bore še enkrat."

Tako je tudi bilo. Na "Lepi podlasici" ga nisi našel, ki bi bil imel pogum mrmrati. Drugod pa se je vse čudilo. Eduard Bonny, nazvan Rdečebredec, je bil s svojim deležem prav zadovoljen in je povsodi širil najlepši sloves o Malonezi in zlasti o njihovem zapovedniku in kapitanu. Vsa Flibustija je izvedela zanj. S tem dnevom pričnjen veliki Tomažev sloves, ki se je hitro razširil po vseh Antilah.

14

V tem samem letu gospodovem tisočstosestdesedemdeset in drugem je "Lepa podlasica" na svojem križanju po iztočnoindijanskem vodovju na svojo največjo korist zaplenila štiri holandske trgovske ladje, namreč "Krokodila", ki je vozil kakao in prihajal z obale Curacao; "Moso", polno čipk in drugega manufakturnega blaga, ko je ladja baš dospela iz Nizozemske; "Draaka", ki se je vrnil iz Rotterdamu in ga je Tomaž areiral v bližini Portorika, in ladjo "Marten Harpertzoon Trop", ki je morala v ognju Tomaževih kanonov spustiti svojo zastavo manj ko eno miljo blizu otoka Orube, ki je bil holandski in kjer bi bila gotovo dobila pomoč. Priznati se pa mora, da plen na zadnjeimenovali ladjah ni bil posebno bogat. Večjo srečo je imela "Lepa podlasica", ko je zaplenila pet španskih ladij, namreč "Ciudad de Cadiz", ki je sivo ambro in najboljšim tobakom napolnjena odrinila šele pred tremi dnevi iz San Francisca v Campechi ter se namenila skozi floridsko ožino; potem "Dorado", ki je bila sicer le navadna tovarna barka, toda polna košenilje, dragocene robe, ki ni zahtevala preveč prostora; dalje "Grazia de Dios", ki je prihajala iz španske Malage in prinašala najboljša vina in razne vrste drugega blaga za Sv. Kristof na Havani; dalje "Espado", ki je vozila dragocen les, pa tudi znatno množino srebra iz mehiških rudnikov; in končno najboljšo, "Armadijo", fregato s štirindvajsetimi kanoni, stražno ladjo za štirinajst čolnov ribičev biserov. Tudi teh se je Tomaž polastil. Španci namreč uspešno nabirajo bisere in se pri tem poslužujejo domačih ronilcev, sužnjev, potem pa vozijo nabrane bisere v Kartageno na Kubi.

Nabiranje se vrši vsako leto od oktobra do marca, ker mirujejo v zimskem času vetrovi in se tudi obrežni tokovi poležejo. S prevdankom je zato Tomaž napadel "Armadijo" koncem februarja, ko so bili biseri že pobrani. Pridobil je zato znatno množino biserov, več mernikov manjših in precej izredno lepih večjih, dovolj za veliko in lepo premoženje za vse skupaj. Ko se je "Lepa podlasica" kmalu po tem lovu vrnila na Tortugo, se ljudje niso mogli dovolj nadejati in namestnik, gospod de Ogeron, ni štedil s priznanjem. Sicer je pa neslo tudi njemu. Ker je opremil ladjo s svojim korzarskim pismom, je tudi nanj odpadel primeren delež. Nikdo ga pa tudi ni tako pošteno zaslužil, ker je bil poštnjak, zaljubljen v svoje dečke in vedno njihov dobitnik, zaščitnik in pomočnik, kadar so ga potrebovali.

Prišla so naslednja leta, 1673, 1674 in 1675, ki so bila enako rodovitna. Polagoma so izvedeli vsi armatorji in lastniki brodov v Holandiji in Španiji, kdo sta "Lepa podlasica" in njen kapitan. Kjerkoli so imeli posla z ameriško trgovino in z zadevami Zapadne Indije, so povsod pripovedovali, da se nahajajo tam poleg domačih Flibustejcev tudi še neki opasni korzarji, ki so prišli iz Saint-Malo in ki strajajo po vsem antilskem morju od Vera-Cruza do Macaraba in od Bahamskih otokov pa doli v Honduras, tako da se nobena trgovska ladja ne upa več na slano lužo. Vsak kapitan je mislil, da vidi cele tucete korzarskih ladij, v resnici je pa to vedno bil le naš edini Tomaž sam, ki je pa tudi razumel svojo obrt in se je pojavil v vsakem letnem času baš tam, kjer je bil plen največji. Čeprav je imel samo eno fregato, je vendar opravljal posla za šest drugih. Tako je na najboljši način opravičeval svoj grozni sloves in pa zaupanje, ki mu ga je svoječasno izkazal njegov gospodar, gospod vitez de Danyan, ki je v tej svoji izbi, kakor v mnogih drugih zadevah, dokazal svoj bistri razum.

V teh štirih letih se je Tomažu večkrat nudila prilika, da se vrne domov v Saint-Malo. In da se vrne premožen, celo bogat. Toda Tomaž se ni poslužil nobene prilike. Ne da bi bil občutil vročega in strastnega nagnjenja za svoje sedanje življenje, kakor so na primer mnogi Flibustejci izvrševali svojo obrt in strasti: Ko so okusili morje in borbe, opasnosti in plenjenje, se niso mogli nikdar več odreči lovu za trgovskimi in celo vojnimi ladjami in so ostali zvesti svojim napadom v sreči in smrti. Tomaž je bil sicer mnogo bolj podjeten in nič manj hraber, vendar sedaj še ni pripadal temu nemirnemu rodu in nikdar ni sanjal o takšnem koncu, kakor si ga misli zase vsak pošten Flibustejec: Na nasilno smrt na polju slave, s ognjem in mečem, ali pa, če se stvar polomi, s sovražno vrvo krog vratu.

Kakor je bil Tomaž pravi Malonez v bitki, tako je bil tudi v drugih zadevah, in njegova želja je bila, zase, za poročnika in za vse moštvo, da se še kedaj vrnejo v domovino, bogati in s slavo pokriti, in da jim bo nekoč dan miren kraj življenja, smrt pa v lastnih posteljah, na rjuhah iz najtanjše lanene tkanine, v lastnih domovih, obdani morda z jokom cele kopic rodinskih članov. Žel si je dalje, naj bi prišlo do vsega tega nezgibnega bogveka pozneje, tačas pa naj bi on in vsi njegovi imeli še časa dovolj, da se navživejo zdravi in veseli vseh dobrot na zemlji in vseh pošteno pridobljenih sadov sedanjega krvavega in nemirnega poslovanja.

(Dalje prihodnjič.)

Slika kaže zamorske otroke s starši na stopnicah sodišča v Hillburnu, N. Y., ki jih je kaznovalo, ker niso hoteli pošiljati otrok v nesani taro šolsko poslopje.

več mora imeti toliko razuma, da sprevidi, da to njega ni vredno. Ne preostane nam nič drugega, kakor da premagujemo sami sebe in svoje nagone in živimo po razumu. V vsakem od nas preži divja žival; najvažnejše je, da to zver v sebi krotimo. Zato moramo stalno paziti na njo in jo imeti priklenjeno na verigi. Nadalje ne smemo pozabiti, da človek ni sam na svetu, temveč da se mora ozirati na sosedo.

Ker Francozi preračunavajo do podrobnosti vse naprej, jih nikdar ne morejo presenečati veliki dogodki in mirno odgovarjajo na najhujše napade nasprotnikov. Kolikokrat so že s tem n. pr. presenetili Nemčijo, ki je prej mislila, da bo ona razburila nje! Svojo veliko revolucijo so desetletja prej miselno pripravljali in pričakovali. Davno pred njo je zavidal Voltaire mlade ljudi, ki bodo tako srečni, da bodo dočakali tisti veliki čas. Tako je danes z idejo socialne pravičnosti, z idejo pravice vseh do življenja, z idejo, ki je stoletja stara in je nekaj časa počivala, da je poveljena vstala in zdaj vidno pridobiva plast za plastjo in se prav dobesedno čuti kot živa, nov red ustvarjajoča sila.

V Franciji so se rodile vse ideje. In če se je kdaj v njej rodila ideja, ki ni mogla uspevati na domačih tleh, je odpotovala drugam; tako ideja fašizma, ki jo je davno pred veliko vojno zamislil Francoz Albert Sorel, ali ideja rasne higijene, katere oče je Vacher de Lapogne.

Ideje prosvetljene dobe obvladajo v Franciji vse ljudske sloje, ker v demokratični republiki že šola skrbi za vzgojo otrok v svobodoljubnem duhu. Posebno zgodovinske učne knjige služijo temu. Napisane so po najboljših zgodovinarjih v jeziku in obliki, ki odgovarjata otroškemu razumu. Država se ne povzdiguje, temveč se meri po njenem stališču do človeških načel. Ovladi Ludvika XIV. piše n. pr. šolska učna knjiga: "Francija zlorablja v tej dobi svojo moč; ogroža in straši ves svet in zato se ves svet izjavi proti njej. Tako se godi vselej, ako hoče ena država predpisovati zakone drugim."

Razumnost, svobodoljubnost in nezaupljivost Francoza se izraža v vsem njegovem razmerju do države. Čeprav Francoz ljubi svojo "la France" kot mater, ne bo dovolil, da postane država namen sam zase, da bi mu država nalagala bremena in postave, ki se upirajo njegovemu čustvu pravičnosti. Andre pravi, da se Francoz napram državi ravna po kitajskem stališču, da smeš državo okraštati, da s tem rediš svojega stare očeta, in Francoz ne bo nikdar dajal prostovoljno denarja za državne svrhe, razen če ga ne pozovejo

na obrambo domovine; tedaj pa žrtvuje vse.

To se je pokazalo n. pr. ob pozivu Blumove vlade na posojilo za oborožitev Francije. Po demokratičnem čutenju Francozov niso državni zakoni nič drugega kakor pogodbe med dvema stranama. Če hoče država, da bomo spoštovali zakon, mora ta zakon ustrezati interesom državljanov in se mora formulirati v sporazumu z njimi; pri tem najbolj pazi na to, da ni v zakonu kakih določb, ki bi omogočale kako samovoljnost državnim organom. Iz te nezaupljivosti Francozov izvira njihova "pak-tomanija", ki se vidi tudi v vsej njihovi zunanji politiki: samo, kar je napisano, je obvezno, izrečena beseda se porabi, zato je treba napisati jasno pogodbo, pakt, ki naj potem drži in veže oba. Francozi so taki tudi v vsem svojem poslovnem življenju. Če hočeš kaj opraviti pri njih, se moraš peljati tja in govoriti z njimi. Pismo se ne moreš sporazumeti, ker ne marajo pisati, (malo je tudi komodnosti vmes), kajti pismo že veže. Francoz rad iz vljudnosti mnogo obljubi, pa tudi kmalu pozabi. Njihova beseda drži šele, če je zapisana in podpisana, in tedaj se je trdneje drže kakor marsikatero drugo ljudstvo.

Ne smemo pozabiti, da so Francozi v vsem zelo zmerni. Zmernost, ravnotežje jim je načelo, ki se tudi uveljavlja v praktičnem življenju. "Ko sem se prvič mudil v velikem francoskem podeželskem mestu Dijon, sem videl na svoje veliko presenečenje, da je zadnji tramvaj odpeljal ob poldevetih zvečer, tudi s kolodvora, kjer se dnevno ustavlja osemdeset brzih vlakov. Ob devetih gredo Francozi k počitku, ob pol desetih so stanovanja temna. Tako se živi v Franciji," pravi Distelbarth.

Francoz je zelo navezan na svojo družino in ozek prijatelj.

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL

Institute of Technology v angleščini

Spisal znani profesor na Stevens

Podlaga za mehanično znanje si

morete dobiti s knjigo NEW EN-

CYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP

PRACTICE (v angleščini). Ta velika

knjiga popisuje in v slikah pokaže

temeljna dela mehanike. Razloži vse

natanko, kar mora znati najboljši

mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega

stroja, orodja in meril. Pouči vas,

kako je treba uporabiti načrte (blue

prints) ter vam tudi daje mnogo rač-

unskih tabel, da morete pospešiti

svoje delo. Ne glede na to, ali ste

šele početnik, vam bo ta knjiga zelo

koristna in mnogo potrebna.—1000

slik in risb. 576 strani, trdo vezana

knjiga stane \$4.95.—Poštni

plačamo mi. Naročite pri KNJIGARNI SLOVENICE PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th ST., NEW YORK.—Zaloga ni velika. Naročite to vašo knjigo še danes.

ski krog. Prijateljstvo ni prazna beseda; kadar je "copain" v stiski, mu ne rečejo: brigaj se sam, kako se boš izmotal, temveč store "copaini" zanj vse, kar je mogoče. Kakor rad Francoz živi v svojem majhnem krogu, tako je navezan na svoj rojstni kraj, ki mu je "mala domovina". Henri Bidon pravi: "Čeprav se Francoz navdušuje za splošne ideje, vendar živi v resnici v zelo majhnem krogu. Razmere v svojem kraju pozna zelo dobro, razmere v državi slabo. Dogodke v zunanjem svetu pa presoja tako, da vpraša, katera stranka je naklonjena Francozom, ako izbruhne n. pr. revolucija na Kitajskem."

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

CHINA DECORATORS
\$1.25 na uro
OSBORNE ART STUDIOS
4510 Milwaukee Ave.

POTREBUJEMO MOŠKE
za tovarniško delo.
Skusnost ni potrebna.
Vprašajte Mr. Koesslerja
TRANSO ENVELOPE CO.
3542 N. Kimball Avenue

POTREBUJEMO—Radios. Plačamo
tako. Uptown Sport & Radio, 4801
Broadway.

POMIVAČ KUHNJSKE POSODE
Dobra plača. Nedelja prosta
Wrigley Building Restaurant
410 North Michigan

Razni mali oglasi

CHINA DECORATOR
5 dni v tednu. Dobra plača
OSBORNE ART STUDIOS
4510 Milwaukee Ave.

POTREBUJEMO DELAVCE
ZA DELO NA ŽELEZNICI
MOŠKE IN ŽENSKÉ
ZA NAKLADANJE
IN RAZKLADANJE TOVORA
Vprašajte pri
SOO LINE RAILROAD
SCHILLER PARK, III.
Phone Lackawana 9770

Ako delate v obratnem delu
tedaj ne vprašajte.
"LUMBER CLEANING MILL"
možni predelavec. Stalno delo
nad čas. Bishop Lumber Co., 22
Elston.

NOČNI ČUVAJ
dobi stalno delo.
BISHOP LUMBER CO., 2315 Elm

STALNO DELO
ZA IZUČENE ALI NEIZUČENE
MOŠKE NAD NABORNO ALI
OPROSTITIVNO STAROSTJO
Punch Presses
Hand Screw Machines
in Automatic Screw Machines.
DNEVNO ALI NOČNO DELO
DOBRA PLAČA

Prilika za napredek onim, ki
skažejo za stalne delavce.
ALLOY MFG. CO.
3207 South Shields Avenue

HIŠNIK dobi delo; mali hotel, do
ure; soba vključena.
4047 SHERIDAN ROAD

NOČEM PLAČATI VEČ KOT
NAJVIŠJE URADNE CENE!
NE SPREJMEM RACIONIRANIH
ŽIVIL AKO NE ODDAM ZNAMK!

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
časnike, knjige, koledarje, letake itd. v
slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem,
angleškem jeziku in drugih . . . . .

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . . Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23. Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in
priloge eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naroč-
nini. List Prosveta stane na vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 na
eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri zaslugi \$1.20 za
tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči,
da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in
gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član
SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list
tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno
naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista,
in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne
stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in . . . . . nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali
Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloge pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime . . . . . Čl. družine št. . . . .
Naslov . . . . .
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih
članov moje družine:
2. . . . . Čl. družine št. . . . .
3. . . . . Čl. družine št. . . . .
4. . . . . Čl. družine št. . . . .
5. . . . . Čl. družine št. . . . .
Mesto . . . . . Država . . . . .
Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

FRANCIJA

in francosko
ljudstvo

C. PETELIN

(Se nadaljuje.)

Iz teh lastnosti izvira tudi mnogo dobrega. Tak človek je zrel mož, ki gleda življenje v obraz brez mnogo iluzij. "Z njim lahko govoriš o problemih življenja, ker ti lahko nekaj pove, ker je o vsem razmišljal, njegova kultura—neke vrste modrosti—je manj načitana iz knjig, revij, časopisov kakor ustvarjena iz osebne izkušnje in večstoletne, po generacijah podedovane tradicije." (Andre.)

Da pri Francozih vlada razum. Saj je rekel nekdo: Angleži se žive od pridig, Nemci od patriotičnih čustev, Francozi od logike in razuma. Čeprav to ne pove vse resnice, gotovo je, da v nobeni drugi državi logika in razum ne obvladata vsega življenja tako kakor v Franciji. Vse se tu reši z merilom razuma. Saj se je med veliko revolucijo ustalilo po božansko! "Nikdar ne

moremo dovolj preceniti pomena, ki ga ima razum v vsem miselnem svetu francoskega ljudstva do najnižjih plasti. Kdor hoče prodreti z neko zahtevo, jo mora utemeljiti "v imenu razuma," pravi Distelbarth.

Francoz pretehta vsako stvar od vseh strani in neprestano razmišlja in diskutira o starih in novih problemih. Navaden Francoz je označil svoje ljudstvo: Pri nas so pridni ljudje, lepa dekleta, dobra vina, daljnja

obzorja—vzvišene in plemenite ideje. Pri Francozih ne mislijo samo izobraženci, temveč vse ljudstvo. Veljava razuma ima za posledico, da Francozi nikdar ničesar ne pričakujejo od slučajja, od "sreče". Njim je nerazumljiv pojem "usoda", kakor se navadno rabl v našem pomenu besede. Navaden francoski delavec je dejal: Gotovo bi vsakdo rajši živel po svoji volji in strasteh in se prepustil "usodi". Tako delajo nerazumne živali. Toda člo-

Slika kaže kitajske delavce pri gradnji letališča v bližini Cathaja.